

En homenatge a la nostra Llengua

Sota el patronatge del nostre Excm. Ajuntament i del "Centre de Lectura", i organitzada per "Palestra", es celebra avui en la nostra ciutat una "Diada de la Llengua", patriòtic aplec en el qual germanes veus de la Catalunya estricta i de la francesa, de Balears i de València, retrans honores de devoció al nostre pairal idioma sortosament plethòric de pròpia vida en nostres dies, gràcies a l'intens ressorgiment de son conreu parlat i escrit pels catalans de l'actual generació, i també fermament enaltit per la pulidora tasca dels nostres filòlegs de l'"Institut" amb mestre Fabra com a cap davanter.

Benvinguts sien i pròspera estada tingan a Reus, els nostres germans de parla ací aplegats amb motiu del dignificador acte d'homenatge d'avui al sublim verb de expressió del nostre sentir i pensar catalans.

Alta honor és per Reus el fet que sia en el nostre volgut "Centre de Lectura" i patrocinant-ho la Corporació Municipal, que s'escaigui la celebració del patriòtic aplec d'homenatge a la nostra parla, que joiosament ens ha evocat el record de les solemnitats del I.º Congrés Internacional de la Llengua Catalana, celebrat a l'octubre de 1906 a Barcelona, i en el que filòlegs i patriotes, erudits, estudiants i menestrals, i sabis d'arreu del món soterraren la darrera pedra de l'època decadentista i sentaren els fonamentals carreus amb que s'ha bastit el ràpid i esplendorós resorgiment actual de la nostra parla.

Remarquem aquí com aportació de la nostra ciutat al memorable Congrés, els fets d'haver-s'hi adherit el nostre Ajuntament i el "Centre de Lectura", i de constar entre els tres mil congressistes els noms dels distingits amics senyors Pau Font de Rubinat, Pere Barrefet i Puig, Antoni Porta i Pellisé, Domènec Freixa i Batlle i Pere Balaguer i Martorell.

Es la grata recordança del gran fet històric d'aquell Congrés, qui ens ha mogut en el desig de cooperació a la festa de la Diada de la Llengua d'avui, patentitzant la

nostra admiració i respecte pel venerable patriarca Dr. Antoni Rubió i Lluch, Vice-president de la Comissió tècnica, amb la reproducció fragmentària — ja que més no permet el tamany del nostre diari — del seu magistral discurs llegit en la sessió d'obertura celebrada el 13 d'octubre de 1906 en el Teatre Principal, de Barcelona.

Digué l'erudit professor d'"Estudis Universitaris Catalans" i docent catedràtic de Literatura general espanyola de la Universitat de Barcelona:

"Aquest primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, que en la diada d'avui inaugurem amb tanta solemnitat, ens ofereix a la nostra consideració, en la se-

se'n treu la conseqüència de què parla la nostra llengua un poble entusiasta i viril, que l'estima fins al deliri, i s'interessa per ella amb amor filial, i que aquest amor l'encén en un desig de conèixer-la més i més cada dia, i d'ennoblir-la i de posar-la fins al capdamunt

Es la més plana i vulgar de les llengües novo-llatines i l'única que perdé en l'època del Renaixement la categoria de literària. La gallega i la provençal se li adelantaren en aquest concepte, puix havien perdut ja la seva vida pròpia com instruments de cultura, quasi abans del primer Renaixement italià, a les darreries del catorzè segle. Quedaren, doncs, triomfants en el total renovellament del món

Diada de la Llengua Catalana

Avui diumenge, 24 abril 1932

A les 10'30 del matí al TEATRE BARTRINA

Oradors:

Pau Font de Rubinat
Francesc Carreres Calatayud, de València
A. Massuti, de Mallorca
Josep Sebastià Pons, del Rosselló
Albert Bastardes
Pompeu Fabra
Antoni Martí Bages

A la 1'30: Apat al saló del Centre de Lectura a honor dels representants de les terres germanes.

va pròpia estructura interna, imposada d'una manera imperiosa per la realitat, totes les necessitats de la nostra estimada parla, i totes les seves llegendes aspiracions; la necessitat de la seva disciplina científica, la consciència de la seva unitat i personalitat pròpies, la seva força insubstituïble com a element d'expressió artística, la seva reconstitució lèxica i orgànica feta damunt de la llengua dels clàssics i la del poble, i, basada en l'estudi comparatiu de les demés llengües novo-llatines, i per últim els seus drets legals com manifestació la més directa i total de la vida anímica d'un poble culte.

De l'espectacle desusat que estem presenciant d'un Congrés popular de tres mil congressistes,

occidental en el segle XVI, solament quatre grans nacionalitats literàries romàniques, que correspongueren a altres tantes nacionalitats polítiques: l'italiana, la castellana, la francesa i la portuguesa.

No cal dir, doncs, quant diversa ha estat la sort del nostre catalanesc al costat de la de les demés glorioses parles novo-llatines. Es un fenomen lingüístic únic en els grups de la filologia romànica, digne d'estudi i d'atenció. Per la nostra parla no ha passat, més que de retop i de segona mà, l'evolució del gloriós Renaixement del segle XVI, que capgirà de soca i arrel les llengües, les literatures, els sistemes polítics, el món de les idees, i de més a més establí un divorci

fonamental entre el present i el passat dels pobles, enterrant completament l'Edat Mitjana, i creant arreu literatures més o menys aristocràtiques.

D'aquesta especial situació han esdevingut per a la nostra parla, tal volta algunes avantatges, qui sap si també molts inconvenients, i unes i altres juntament amb la seva rica tradició literària, sobre tot en la prosa, li donen avui una femsomia original i molt marcada entre les demés llengües novo-llatines. Per una banda li han mancat en general mètode i disciplina gramatical, i la cultura clàssica, ennoblidora dels idiomes. Per altra banda ha pogut conservar millor sa identitat, i la seva unitat interna.

La primera desventatja que de prompte salta més a la vista, i la que més ens tiren en rostre els nostres enemics, és la seva falta de disciplina gramatical, i sobre tot ortogràfica. En l'anarquia de la nostra grafia funden molts son dret a bescantar-la amb el nom de dialecte, que no és cap afronta, perquè els dialectes representen una evolució necessària en la vida de les llengües, deguda a exigències fonètiques o intel·lectuals, i són llur element renovador. Avui és l'ortografia fins un signe de cultura social, però no és la seva unitat, condició *sine qua non* de la vida dels llenguatges. Ni Cervantes, ni Santa Teresa, ni Racine, ni Pascal conegueren amb precisió l'ortografia dels seus, i no per això deixaren d'ésser excel·lents escriptors.

La unitat ortogràfica la conseguiran, més que les discussions i Congressos, la generalització de l'idioma, la seva major difusió per mitjà de periòdics i escoles, i sobre tot, son empleu escrit diari.... No obstant tingui's en compte a l'emprenre aquesta, que no és una qüestió merament científica, i que les llengües no es quadriculen, ni es retallen simètricament com els jardins de l'època versallesca. Hi pesa també en elles, sobre tot en les llengües de gloriosa història literària, una tradició digna de respecte que ha imprès son eneuny en les produccions dels escriptors